

Sygn. akt I Ca 57/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca SSO Dorota Twardowska

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2013 r. w Elblągu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Finanse Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko S. D.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 28 grudnia 2012 r. sygn. akt IX C 2165/12

oddala apelację.

Sygn. akt I Ca 57/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem zaocznym z dnia 28 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Elblągu w sprawie z powództwa (...) Finanse Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko S. D. o zapłatę zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.075,84 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty (punkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (punkt II), zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 427,53 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt III) oraz nadał wyrokowi w jego punkcie pierwszym rygor natychmiastowej wykonalności (punkt IV).

W uzasadnieniu wskazano, iż pozwana zawarła z powódką w dniu 30 czerwca 2010 roku umowę pożyczki. Na zobowiązanie z tytułu umowy w wysokości 1.870 zł składała się kwota 1.000 zł pożyczki (kwota do wypłaty), odsetki umowne 107,84 zł, opłata przygotowawcza 58 zł, składka na ubezpieczenie spłaty pożyczki 160 zł oraz opłata za dodatkową usługę w postaci obsługi pożyczki w domu klienta w kwocie 544,16 zł. Spłata świadczenia została rozłożona na 55 rat tygodniowych po 34 zł każda. Pozwana spłaciła łącznie 242 zł. Podniesione zostało, iż zgodnie z art. 7a ustawy z dnia 20 lipca 2001 roku (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) o kredycie konsumenckim - obowiązującej w dacie zawierania umowy i mającej zastosowanie w sprawie – łączna kwota wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki, z wyłączeniem udokumentowanych lub wynikających z innych przepisów prawa kosztów, związanych z ustanowieniem, zmianą lub wygaśnięciem zabezpieczeń i ubezpieczeń (w tym kosztów ubezpieczenia spłaty kredytu, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 4), nie może przekroczyć 5% kwoty udzielonego kredytu konsumenckiego. Dokonując oceny umowy zawartej przez strony Sąd pierwszej instancji skonstatował, iż postanowienia umowy pożyczki z dnia 30 czerwca 2010 roku są sprzeczne z wyżej zacytowanym przepisem ustawy o kredycie konsumenckim, gdyż stosując powyższy przepis do opłat, prowizji oraz innych kosztów

związanych z zawarciem umowy należy zaliczyć opłatę przygotowawczą w kwocie 58 zł oraz opłatę za dodatkową usługę w postaci obsługi pożyczki w doku klienta w kwocie 544,16 zł. Do limitu opłat Sąd a quo nie zakwalifikował składki ubezpieczeniowej w wysokości 160 zł. Łączna kwota wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki z dnia 30 czerwca 2010 r. wyniosła zatem w okolicznościach stanu faktycznego sprawy 602,16 zł, a powinna 50 zł.

Nie podzielono argumentacji pozwanego, iż koszt obsługi pożyczki w domu klienta nie mieścił się w kategorii opłat stypizowanych w art. 7 a ustawy o kredycie konsumenckim i jest wyłącznie dodatkową usługą, z której kredytobiorca może skorzystać lub nie, bowiem treść wymienionego przepisu odnosi się do wszystkich kosztów związanych z zawarciem umowy, z wyłączeniem jedynie tych, które odnoszą się do kosztów udzielenia zabezpieczenia lub ubezpieczeń. Podkreślono, iż opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania kredytobiorcy stanowi składnik należności naliczonych z góry, wyznaczających wysokość stałej raty tygodniowej obciążającej pozwaną – tym samym była to opłata związana z zawarciem umowy pożyczki, a nie stanowiła zobowiązania odrębnego. W okolicznościach stanu faktycznego sprawy naruszenie przez powoda art. 7a ustawy skutkowało koniecznością zastosowania art. 17 tej ustawy, zgodnie z którym postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie. W takich przypadkach stosuje się przepisy ustawy.

W ocenie Sądu Rejonowego zasadne było zatem ograniczenie kosztów związanych z zawarciem umowy pożyczki do pułapu określonego w art. 7a, tj. do kwoty 50 zł. Łączną kwotę zobowiązania pozwanej, tj. 1.870 zł pomniejszono o 552,16 zł oraz o uiszczoną przez pozwaną kwotę 242 zł, co przemawiało za zasądzeniem na rzecz powoda kwoty 1.075,84 zł, z odsetkami ustawowymi do dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie powództwo oddalono. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c. O rygorze natychmiastowej wykonalności wyroku zaocznego orzeczono na podstawie art. 333 § 1 punkt 3 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł powód (...) Finanse Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W., zaskarżając go w części oddalającej powództwo oraz orzekającej o kosztach procesu, tj. co do rozstrzygnięcia zawartego w punktach drugim oraz trzecim.

W kwestii naruszenia prawa materialnego skarżący wskazał na art. 7a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na nieprawidłowym przyjęciu za podstawę obliczenia górnego ograniczenia kosztów kredytu konsumenckiego (5 %) kwoty wypłaconej do rąk konsumenta (kwoty netto), w okolicznościach kiedy podstawę takiego obliczenia powinna stanowić kwota kredytu brutto. Wskazał skarżący również na naruszenie art. 7 a w zw. z art. 17 cytowanej ustawy, co miało przejawiać się nieprawidłowym uznaniem, iż wynagrodzenie powoda w kwocie 544,16 zł z tytułu dodatkowej usługi w postaci obsługi spłaty pożyczki w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy stanowi koszt związany z zawarciem umowy pożyczki i tym samym podlega górnemu ograniczeniu 5 % kwoty kredytu brutto, kiedy w istocie była to usługa „dodatkowa”, miała charakter w pełni fakultatywny i pozwana miała pozostawioną swobodną możliwość wyboru skorzystania z tej opcji.

Skarżący wskazał na naruszenie na art. 233 § 1 k.p.c., co miało polegać na niewszechstronnej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w konsekwencji bezpodstawne uznanie, że opłata za obsługę spłaty pożyczki w miejscu zamieszkania pozwanej stanowi składnik należności naliczonych z góry, wyznaczających wysokość stałej raty tygodniowej.

Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania za pierwszą instancję, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz kosztów procesu za instancję odwoławczą. Ewentualnie zażądał apelujący uchylecia zaskarżanego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

Jednocześnie powód złożył wniosek o przeprowadzenie postępowania dowodowego ze wskazywanych przez niego dokumentów, na okoliczność możliwości zawarcia umowy przez klienta także w przypadku braku wyboru przez niego opcji obsługi pożyczki w jego miejscu zamieszkania. Podał, iż potrzeba powołania tych dowodów wyniknęła

wskutek błędnej oceny Sądu Rejonowego w(...) co do okoliczności, iż obsługa spłaty pożyczki w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy miała charakter obligatoryjny.

W uzasadnieniu apelacji skarżący zaakcentował nieprawidłowe działanie Sądu pierwszej instancji, który za podstawę obliczenia limitu dodatkowych kosztów związanych z zawarciem kredytu konsumenckiego powoda z pozwaną przyjmował kwotę netto przedmiotowego kredytu, tj. 1.000 zł, kiedy zasadnym było za punkt wyjścia dla tych obliczeń uznać kwotę 1.218 zł – czyli uwzględniającą również opłatę przygotowawczą oraz koszty ubezpieczenia kredytu (kwota brutto). Wyliczona od tej kwoty wartość 5 % wszelkich kosztów dodatkowych związanych z zawarciem przez pozwaną kredytu (60,90 zł) nie mogła zostać uznana jako przekraczającą limit określony w art. 7 a cytowanej wcześniej ustawy. W ocenie skarżącego Sąd a quo również doszedł do błędnej konstatacji, iż opłata związana z obsługą rat pożyczki w miejscu zamieszkania pozwanej stanowiła kwotę podlegającą zaliczeniu do kosztów wskazanych w art. 7 a ustawy o kredycie konsumenckim. W tym kontekście podkreślone zostało, iż wskazywana usługa miała charakter całkowicie fakultatywny, a zatem pożyczkobiorca miał realny wpływ na wybór przedmiotowej opcji, niemniej jednak brak woli pożyczkobiorcy dla wyboru tej opcji nie skutkowało dla niego żadnymi negatywnymi konsekwencjami, a zwłaszcza nie uzależniał zawarcia z nim umowy przez powoda. W tym kontekście w okolicznościach stanu faktycznego sprawy opłatę w wysokości 544,16 zł należało kwalifikować jako opłatę „dodatkową” za usługę oferowaną przez skarżącego „obok” udzielanego pozwanej kredytu, a wynagrodzenie apelującego związane z wyborem przez pożyczkobiorcę tej opcji nie stanowiło kosztu związanego z zawarciem umowy. Apelujący nadmienił również, iż Sąd pierwszej instancji wyciągnął błędne wnioski wskazując, że sama okoliczność uwzględniania przez powoda opłaty związanej z obsługą pożyczki w domu pozwanej występująca przy jej spłacie, nie dawała podstawy do sformułowania tezy, iż stanowiła ona koszt związany z zawarciem samej umowy.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Apelacja powoda jako bezzasadna nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy w Elblągu w sposób właściwy ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, wyciągając na tej podstawie słuszne wnioski, czego wyrazem było prawidłowe merytoryczne rozstrzygnięcie o żądaniach wywodzonych przez powoda w niniejszym postępowaniu. Sąd odwoławczy podziela tę ocenę przyjmując za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Trafne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji odnośnie sprzeczności postanowień umowy pożyczki z 30 czerwca 2010 r. z normą art. 7a ustawy o kredycie konsumenckim. Łączna kwota wszystkich opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki, z wyłączeniem udokumentowanych lub wynikających z innych przepisów prawa kosztów, związanych z ustanowieniem, zmianą lub wygaśnięciem zabezpieczeń i ubezpieczeń (w tym kosztów ubezpieczenia spłaty kredytu), nie może przekroczyć 5 % kwoty udzielonego kredytu konsumenckiego. Zastosowanie tej normy każe uznać składkę ubezpieczeniową w kwocie 160 zł za niewchodzącą do „limitu opłat”; zaliczyć natomiast do tej kategorii trzeba opłatę przygotowawczą w kwocie 58 zł oraz wynagrodzenie za usługę dodatkową – obsługę spłat pożyczki w miejscu zamieszkania w kwocie 544,16 zł oraz uznać, że kwota udzielonego kredytu konsumenckiego wynosi 1.000 zł, a zatem wysokość dopuszczalnych prawem kosztów pożyczki to 50 zł – jak prawidłowo ustalił Sąd Rejonowy.

W związku z zarzutami apelacji kluczowe dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy było ustalenie, czy wynagrodzenie za usługę dodatkową związaną z obsługą rat zadłużenia w domu pożyczkobiorcy stanowi opłatę (koszt) związaną z zawarciem umowy o kredyt konsumencki. Cytowana norma wskazuje na koszty związane z udzieleniem pożyczki, a zatem zastosowano nomenklaturę swoistą – odmienną od przyjętej, na przykład w art. 7 ustawy, gdzie mowa o kosztach, które konsument jest zobowiązany zapłacić za kredyt. W art. 7 a chodzi zaś o wszystkie koszty związane z zawarciem umowy, a zatem opłaty, jakie jej towarzyszą, z wyłączeniem jedynie tych, które odnoszą się do kosztów udzielenia zabezpieczenia lub ubezpieczeń. Do tych ostatnich opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania nie należy, a przy tym prawidłowo zauważył Sąd pierwszej instancji, że stanowi ona składnik należności naliczonych z góry, wyznaczających wysokość stałej raty tygodniowej obciążającej pozwaną. Pobrana była w związku z określonym trybem

zawierania kontraktu – w miejscu zamieszkania wnioskującego o pożyczkę i za pośrednictwem doradcy, a zatem trybem preferowanym przez powodową Spółkę jako dającym rękojmię rzetelnej oceny zdolności wnioskującego do spłaty pożyczki i pozwalającym na bieżącą obserwację stanu wypłacalności. W tym znaczeniu opłata ta związana była właśnie z zawarciem umowy pożyczki, to znaczy towarzyszyła tej umowie, a nie stanowiła zobowiązania odrębnego - jak twierdzi się w apelacji – usługi świadczonej na rzecz pozwanej. Tak zresztą widzi to sama powódka, wskazując w pozwie, że dochodzi jednej kwoty wynikającej z jednego zobowiązania i zliczając jego wysokość z uwzględnieniem opłaty za usługę dodatkową. O tyle występuje dysonans pomiędzy tymi argumentami powódki, a umieszczoną także w uzasadnieniu pozwu deklaracją o nienaruszeniu normy art. 7 a ustawy o kredycie konsumenckim. W umowie pożyczki z dnia 30 czerwca 2010 r. łączącej powoda z pozwaną wysokość określonej z góry opłaty za usługę dodatkową wliczono do raty obciążającej pozwaną (55 rat tygodniowych po 34 zł każda, co daje kwotę 1.870 zł), a w regulaminie przewidziano kolejność zaliczania wpłat na świadczenia uboczne z umowy pożyczki i świadczenie główne wprost wymieniając tam koszt obsługi spłat pożyczki w miejscu zamieszkania (pkt V.5 regulaminu). Wynagrodzenia tego nie wliczono natomiast do „całkowitego kosztu pożyczki” z § 1 pkt VII umowy, ale to nie dziwi, skoro jego treść stanowi realizację obowiązku podania tej wartości wynikającego z art. 7 ustawy o kredycie konsumenckim i nakazującego uwzględnienie odsetek (107,84 zł) i opłat, które trzeba „zapłacić za kredyt”, czyli zaliczonych do kwoty pożyczki: opłaty przygotowawczej i składki ubezpieczeniowej (odpowiednio 58 zł oraz 160 zł). Zresztą w tym samym § 1 pkt VIII umowy do „łącznego zobowiązania do spłaty” obciążającego pozwaną zaliczono kwotę 544,16 zł opłaty za usługę dodatkową.

Wobec naruszenia uprawnień pozwanej do ograniczenia wysokości opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy zastosowanie znajdował art. 17 ustawy o kredycie konsumenckim. Postanowienia ograniczające uprawnienia konsumenta zostają zastąpione ustawowymi. Wyłączono tym samym sankcję nieważności, na rzecz konwersji postanowień umowy w reguły ustawowe. Stąd konieczność ograniczenia opłat i kosztów do poziomu wytyczonego przez art. 7 a ustawy.

Słuszna była zatem konstatacja Sądu pierwszej instancji, skutkująca ograniczeniem zobowiązania pozwanej o kwotę 552,16 zł, tj. o różnicę zachodzącą pomiędzy sumą kosztów związanych z zawarciem umowy pożyczki w rozumieniu art. 7a ustawy o kredycie konsumenckim, a prawidłowo ustaloną wysokością tych kosztów wyliczonych od kwoty 1.000 zł udzielonego pozwanej kredytu (602,16 zł – 50 zł). W dalszej kolejności konieczne było pomniejszenie tej należności o kwotę uiszczonych przez pozwaną rat pożyczki, tj. 242 zł, co uzasadniało przyjęcie, iż łącznie do spłaty na rzecz powoda pozostaje kwota 1.075,84 zł, zasądzona prawidłowo w przedmiotowej sprawie.

Jedynie na marginesie należy wskazać, iż przedstawiana powyżej argumentacja przemawiająca za zaliczeniem kwoty 544,16 zł związanej z obsługą pożyczki w miejscu zamieszkania pozwanej do kategorii opłat, prowizji oraz innych kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt konsumencki, o których mowa w art. 7 a cytowanej ustawy, bezzasadnym czyni zarzut skarżącego co do błędnego ustalenia przez Sąd pierwszej instancji kwoty kredytu stanowiącej podstawę do czynienie wyliczeń rachunkowych, tj. 1.000 zł zamiast 1.218 zł. W tym kontekście apelujący podkreślał, iż do obliczania limitu 5 % kosztów przewidzianego w art. 7 a ustawy, należało przyjąć kwotę kredytu brutto, tj. 1.000 zł przeznaczone do wypłaty pozwanej, powiększone o wysokość opłaty przygotowawczej (58 zł) oraz składkę ubezpieczeniową (160 zł) – co w konsekwencji prowadziło do konstatacji, iż tak wyliczony limit kosztów wynosił 60,90 zł. Powód zestawiał następnie tę wartość jedynie z kwotą opłaty przygotowawczej, podkreślając, iż ta ostatnia mieści się w granicach 5 % kosztów związanych z zawarciem umowy kredytu. Powyższe zapatrywanie skarżącego nie jest uzasadnione, gdyż opłata przygotowawcza w okolicznościach stanu faktycznego sprawy nie jest jedyną składową, jaką należy brać pod uwagę przy weryfikacji sumy kosztów związanych z zawarciem umowy, a po zaliczeniu do tych opłat również kwoty 544,16 zł, oczywistym jest, iż ustawowy próg 5 % został przekroczony – niezależnie od przyjęcia za „punkt wyjścia” dla dalszych rachunków kwoty kredytu w wysokości 1.000 zł czy też 1.218 zł.

Nie podlegały także uwzględnieniu wnioski dowodowe zgłoszone w postępowaniu apelacyjnym z uwagi na dyspozycję art. 505¹¹ k.p.c. i art. 381 k.p.c.

Mając powyższe okoliczności na uwadze apelacja powoda jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 505¹⁰ § 1 i 2 k.p.c. podlegała oddaleniu.